

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Tefsir İbni Abbas

(İbn Abbas'a nispet edilen tefsirin sıhhatı)

Hamd, hiçbir ortağı olmayan Allah'a mahsustur. Yalnız O'na ibadet eder, yalnız O'ndan yardım dileriz. Nefsimizin şerrinden Allah'a -Azze ve Celle- sığınırız. Bundan sonra:

Tefsir derken aklımıza ilk gelen sahabe hiç şüphesiz İbn Abbas'tır -*radıyAllahu anhuma*-. Öyle ki, Allah'ın Rasulu -*sallAllahu aleyhi vesellem*- onun için hayır duasında bulunmuştur.

Rasulullah -*sallAllahu aleyhi vesellem*- şöyle demiştir: **Allah'ım onu dinde fakih kıl.**¹

İbn Abbas'ın -*radıyAllahu anhuma*- tefsirde öncü olduğunu bildikten sonra, ona nispet edilen tefsirin sıhhatı hakkında bir araştırma yapma gereği bulduk. Zira birçok insan bu tefsiri İbn Abbas'a ait olduğunu, bundan dolayı içerisindeki bütün nakilleri sahih zannetmektedir. Bu tefsiri derleyen el-Firuzabadi 'Tenvirul Makas min Tefsiri İbni Abbas' ismiyle isimlendirmiştir.

Senedi incelerken el-Firuzabadi'den İbn Abbas'a kadar değil, selef döneminde yaşamış ravilerin sıhhatını inceledik. Çünkü bizim asıl itiraz ettiğimiz son ravilerdir. Şayet bu raviler güvenilir olsa idi, onlardan öncekilerin durumunu inceleme gereği görürdük.

İşte el-Firuzabadi'nin getirmiş olduğu sened:

(el-Firuzabadi dedi ki:) Bize Abdullah es-Sıka bin el-Me'mun el-Herevi haber verdi. Dedi ki: Bize babam haber verdi. Dedi ki: Bize Ebu Abdullah haber verdi. Dedi ki: Bize Ebu Ubeydullah Mahmud bin Muhammed er-Razi haber verdi. Dedi ki: Bize Ammar bin Abdulmecid el-Herevi haber verdi. Dedi ki: Bize Ali bin İshak es-Semerikandi haber verdi o da Muhammed bin Mervan'dan o da el-Kelbi'den o da Ebu Salih'ten o da İbn Abbas'tan -*radıyAllahu anhuma*-

¹ Buhari, Sahih 1.clt. 41.s. 143. numaralı rivayet.

Derim ki: Bu lafız bu şekilde sahihtir. Başka rivayetlerde 'Allah'ım ona te'vili öğret' şeklinde ziyade lafız olsa da senedinde zayıf ravi vardır.

Ebu Ubeydullah Mahmud bin Muhammed er-Razi

Bu ravi hakkında bir bilgiye ulaşamadık.

Ammar bin Abdulmecid el-Herevi

İsmi: Ammar bin Yasir bin Abdulmecid el-Herevi.

Durumu: Hali meçhuldur.

Hatib el-Bağdadi: (Ammar ve Davud) meçhuldur.²

Ali bin İshak es-Semerkandi

İsmi: Ali bin İshak bin İbrahim bin Muslim bin Meymun.

Durumu: Sıka ravidir.

Ebu Hatim: Saduktur.³

Darekutni: Sıkadır.⁴

Muhammed bin Mervan

İsmi: Muhammed bin Mervan bin Abdullah bin İsmail bin Abdurrahman.

Durumu: Çok zayıftır.

Nesai: Metrukul Hadis.^{5 6}

Ebu Hatim: Zahibul Hadis⁷, hadisi metruktur, hadisi katiyyen yazılmaz.⁸

Ebu Zur'a, ed-Duafa adlı eserinde zikretmiştir.⁹

Darekutni, ed-Duafa vel Metrukin'de zikretmiştir.¹⁰

el-Ukayli, ed-Duafaul Kebir'de zikretmiştir.¹¹

İbn Şahin, Tarihu Esmaud Duafai vel Kezzebiin'de zikretmiştir.¹²

Ahmed bin Hanbel: Ona yetiştiğimde yaşlanmıştı.¹³

Buhari: Seketu anhu.^{14 15}

² Hatib el-Bağdadi, Tarihu Bağdad 6.clt. 568.s.

³ İbn Ebi Hatim, el-Cerh vet Tadil 6.clt. 175.s.

⁴ Darekutni, İlelud Darekutni 14.clt. 20.s.

⁵ Metrukul Hadis, hadisi terk edilmiş manasına gelir.

⁶ Nesai, ed-Duafa vel Metrukin 93.s.

⁷ Zahibul tabiri kullanılıyorsa, o kişiden ne olursa olsun hadis alınmaz manasına gelmektedir.

⁸ İbn Ebi Hatim, el-Cerh vet Tadil 8.clt. 86.s.

⁹ Ebu Zura, ed-Duafa li Ebi Zura 2.clt. 657.s.

¹⁰ Darekutni, ed-Duafa vel Metrukin 3.clt. 130.s.

¹¹ el-Ukayli, ed-Duafaul Kebir 4.clt. 136.s.

¹² İbn Şahin, Tarihu Esmaud Duafai vel Kezzebiin 168.s.

¹³ Ahmed bin Hanbel, el-İlel ve Marifetir Rical 2.clt. 482.s. Oğlu Abdullah rivayeti.

¹⁴ Seketu anhu tabiri, zayıf sayma mertebelerinden biridir.

¹⁵ Buhari, Tarihu Kebir 1.clt. 232.s.

el-Kelbi

İsmi: Muhammed bin Sa'ib bin Bişr bin Amr bin el-Haris bin Abdulharis.

Durumu: Çok zayıftır.

Nesai: Metrukul Hadis.¹⁶

Yahya bin Main: Birşey değildir.¹⁷

el-Ukayli, ed-Duafaul Kebir'de zikretmiştir.¹⁸

Ebu Zur'a, ed-Duafa adlı eserinde zikretmiştir¹⁹

Sufyan es-Sevri: el-Kelbi'den rivayet edene şaşarım.²⁰

Buhari: Yahya bin Said ve İbn Mehdi, el-Kelbi'yi terk etmişlerdir.²¹

Ebu Muaviye, el-Kelbi'nin şöyle dediğini nakleder: **Kimsenin ezberleyemediğini ben ezberledim. Kur'anı altı veya yedi günde ezberledim. Kimsenin unutmadığını yine ben unuttum, sakalımı tuttum ve tutamdan fazlasını kesmek isterken alt taraftan keseceğime üst taraftan kestim.**²²

Soru: *el-Kelbi, Ebu Salih'ten hadis dinlemiş midir?*

Cevap: Sufyan şöyle anlatır: el-Kelbi bana şöyle dedi: Ebu Salih'ten sana neyi nakletmişsem hepsi yalandır.²³

el-Hakim: (el-Kelbi'nin) Ebu Salih'ten rivayet ettiği hadisler uydurmadır.²⁴

el-Kelbi'nin ayıbı sadece bu değildir. Allah'ın *-Azze ve Celle-* ayette **{İnsanlar tek bir ümmetti}** ayeti ittifakla, Adem ile Nuh -aleyhimassalam- arasında insanlar İslam üzereydiler görüşü iken. el-Kelbi: 'İnsanların hepsi küfür üzerindeydi' der.²⁵

Çok daha çirkin sözlerle rastladık, hatta bundan dolayı alimlerden bazıları onu tekfir etmişlerdir. Ancak mevzumuz bu değildir.

İbn Hibban şöyle demiştir: **el-Kelbi'nin dindeki yeri ve açık olan yalancılığı meydandadır. Başka yönlerini anlatmaya gerek yoktur. el-Kelbi, tefsirinde, Ebu Salih'ten O da İbn Abbas'tan rivayet ediyor. Oysa Ebu Salih, İbni Abbas'ı görmediği gibi el-Kelbi de Ebu Salih'ten bir tek harf nakletmemiştir. Bu adamı kitaplarda zikretmek caiz bile değildir, Artık nasıl olur da ondan delil getirilir.**²⁶

Bu tefsirin İbn Abbas'a *-radıyAllahu anhuma-* ait olmadığı senin için artık açıklığa kavuşmuştur. Allah'a hamd olsun.

{O gün herkesi, imamları ile çağırırız.}²⁷

İbn Kesir *-rahimehullah-* der ki: Seleften bazıları dediler ki:

Bu (ayet), hadis ehli için en büyük şereftir. Çünkü onların imamı Nebi *-sallAllahu aleyhi vesellem-* olacaktır.²⁸

Ya Rabbi bizlere bu şerefi nail eyle. Bizleri ehli hadis olarak haşreyle. Allahummeamin

Rebiu'l-Ahir 1438

¹⁶ Nesai, ed-Duafa vel Metrukin 90.s.

¹⁷ İbn Ebi Hatim, el-Cerh vet Tadil 7.clt 271.s.

¹⁸ el-Ukayli, ed-Duafaul Kebir 4.clt. 76.s.

¹⁹ Ebu Zura, ed-Duafa li Ebi Zura 2.clt. 654.s.

²⁰ İbn Ebi Hatim, el-Cerh vet Tadil 1.clt. 73.s.

²¹ İbn Adıyy, el-Kamil fid Duafair Rical 7.clt. 275.s.

²² Zehebi, Mizanul İtidal 3.clt. 556.s.

²³ İbn Adıyy, el-Kamil fid Duafair Rical 7.clt. 275.s.

²⁴ İbn Hacer, Tezhibut Tezhib 9.clt 181.s.

²⁵ Ebu Yala, Müsned 4.clt. 473.s.

²⁶ İbn Hibban, el-Mecruhin 2.clt. 255.s.

²⁷ İsra suresi 71.ayet

²⁸ İbn Kesir, Tefsirul Kuraniil Azim 5.clt. 99.s.